

In dit nummer

- Jan Klijn: Versterk de communicatiekracht van de verkenningen en balansen
- WOT Natuur & Milieu in 2006
- Natuur in beleidsprocessen

Jan Klijn: Versterk de communicatiekracht van de verkenningen en balansen

Geert van Duinhoven

Onlangs nam Jan Klijn afscheid van zijn werkgever Alterra. Daarmee vertrekt een van de grondleggers van het Natuurplanbureau, inmiddels Milieu- en Natuurplanbureau. Acht balansen en twee verkenningen verder is het tijd voor een evaluatie van deze twee reeksen, vindt de landschapsonderzoeker.

Eens een onderzoeker, altijd een onderzoeker. Jan Klijn heeft nog maar net afscheid genomen van Alterra of zijn antwoord op de eerste vraag luidt al weer dat daar maar eens onderzoek aan gedaan moet worden. Hij wil namelijk zelf ook wel eens weten wat nu eigenlijk de impact is van de acht balansen en twee verkenningen die er sinds 1997 geschreven zijn. Waar is er aantoonbaar iets mee gebeurd,

heeft een van de balansen geleid tot een koerswijziging in het beleid? Ook is Klijn benieuwd hoe de balansen de afgelopen jaren zijn veranderd. Is de toon scherper of milder geworden?

Maar zolang daar geen goed onderzoek aan is gedaan, moet ook Jan Klijn het met indrukken doen. Indrukken over hoe de buitenwereld de

Wot's new is een uitgave van de eenheid WOT Natuur & Milieu, onderdeel van Wageningen UR. Deze Nieuwsbrief bevat informatie over alle wettelijke onderzoekstaken natuur en milieu.

Redactie: Bram ten Cate
WOT Natuur & Milieu
Postbus 47, 6700 AA Wageningen
Tel. (0317) 47 78 44
E-mail: info.wnm@wur.nl
Internet: www.wotnatuurenmilieu.wur.nl

Abonnement

Aan- of afmelden voor de Nieuwsbrief kan uitsluitend via bovenstaand mailadres. Informatie uit deze Nieuwsbrief mag worden overgenomen mits de bron wordt vermeld.

Nummer 5 van de Nieuwsbrief verschijnt in februari 2006.

Jan Klijn: "Eens een onderzoeker, altijd een onderzoeker."

balansen ontvangt. "Ik merk dat de Natuurbalans veel wordt gebruikt. Heel regelmatig wordt er in andere rapporten naar verwezen. Dat is belangrijk, want dat betekent volgens mij dat de buitenwereld de rapporten serieus neemt en bovendien de informatie betrouwbaar vindt."

State of the union

Wel heeft Klijn de indruk dat de Natuurbalans nu te veel op twee gedachten hinkt. Naast de feitelijke, wetenschappelijke cijfers over de toestand van de natuur, bevat de Natuurbalans tegenwoordig ook altijd extra informatie over een bepaald thema, zoals laatstelijk nog over geld, duinen en rivieren. En Klijn weet niet of dat nu wel een gelukkige keuze is. "Want dan heb je dus twee delen die wel heel erg van karakter verschillen. Dus naast de *state of the union* voor de natuur het thema. Ik vind het wat gekunsteld om behalve de hoofdboodschap zo'n thema uit te werken. Niet dat ik die thema's niet belangrijk vind, maar ik ben bang dat ze wat ondersneeuwen. Dus mijn voorkeur zou dan zijn om regelmatig die cijfers, die *state of the union* uit te geven en daarnaast regelmatig themaonderzoeken. En dan heb je ook meer vrijheid om in te spelen op de actualiteit en meer vrijheid om een geschikte vorm te kiezen dat bij dat thema past. De ene keer is dat misschien een essay, de andere keer een feitelijk onderzoek over een thema."

Vergrijzing

En thema's genoeg om te behandelen, vindt Klijn. Als je de demografische voorspellingen bekijkt, staat er in Nederland heel veel te gebeuren. De vergrijzing zet door, de groep allochtonen wordt relatief steeds groter, de jeugd heeft een ander houding ten opzichte van de natuur. Allemaal onderwerpen om uit te werken volgens Klijn. Het klimaat verandert en wat betekent dat voor het natuurbeleid? Of hoe zit het met de wetten voor natuur? Gaan we alles dichttimmeren in regels en wetten of laten we ook nog ruimte voor de uitvoering van dat beleid? Hoe gaan we om met de maatschappelijke acceptatie van natuur en natuurbeleid?"

Met het beschrijven van dit soort thema's en ze eventueel uitbrengen naast de feitelijke Natuurbalans, is de vergelijking al snel gemaakt met de andere planbureaus. Zeker nu het Milieu- en Natuurplanbureau (MNP) wordt losgeweekt uit het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en een vergelijkbare status krijgt als bijvoorbeeld het Ruimtelijk Planbureau, het Centraal Planbureau en het Sociaal en Cultureel Planbureau. Dat zijn

bureaus die regelmatig in het nieuws zijn met eigen, opzienbarend nieuws en meningen. Zou het goed zijn als het MNP ook die kant op zou gaan? Dus meer met eigenzinnige meningen naar buiten toe gaan?

Doorakkeren

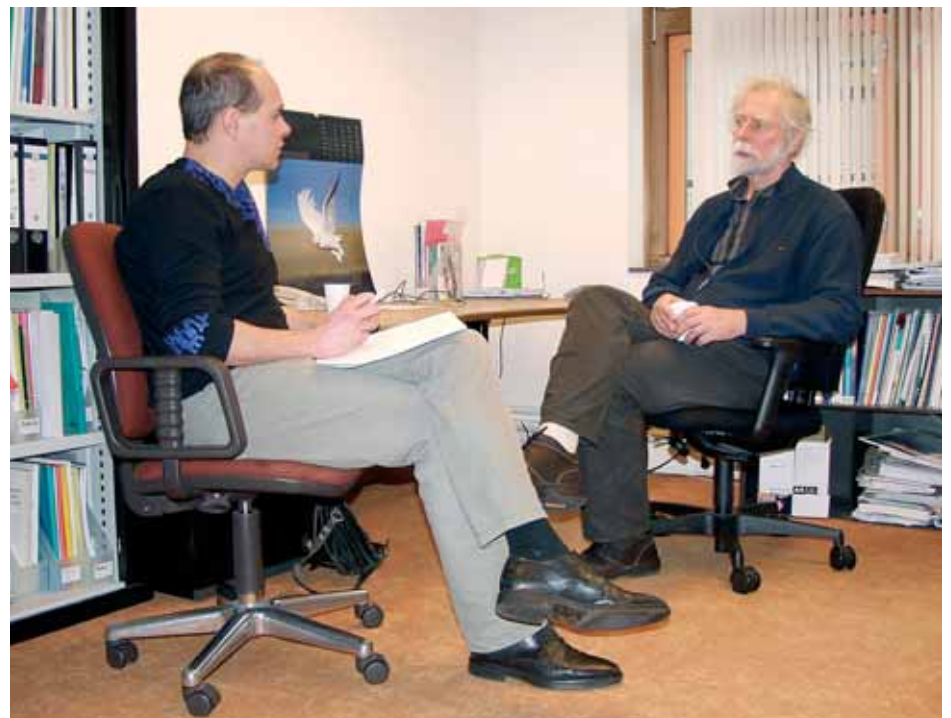
Klijn: "Dat weet ik niet precies. Ik weet niet of daarmee de natuur meer of beter op de politieke agenda zou komen te staan. Ik denk wel dat je de kernboodschap misschien anders zou kunnen gaan verpakken. Dus niet alleen meer de droge cijfers, die ik wel heel erg belangrijk vind, maar wat meer toegeschreven naar andere doelgroepen dan alleen Den Haag. Neem nu de gewone burger in Nederland. Die hoort en leest denk ik veel minder over natuur dan hem lief zou zijn. Er is heel veel mooie natuur in Nederland waar je veel meer over zou kunnen laten zien. Ik zou zeggen, laat dat ook eens zien, laat zien wat daar gebeurt, wat daar verandert, laat de resultaten van het natuurbeleid maar zien aan de mensen in de straat."

Daarnaast denkt Klijn dat het Milieu- en Natuurplanbureau zich de komende jaren meer zal moeten gaan richten op Europa en de provincies. "Ik denk dat het goed is om daar in de Natuurbalans en de verkenningen meer aandacht aan te besteden. De provincies komen zaken tegen waarvan het goed zou zijn als het MNP die eens zou doorakkeren. Niet alleen omdat je dan de vragen van de provincies oplost, maar vooral ook omdat provincies en

gemeenten en NGO's (niet-gouvernementele organisaties) toch weer anders tegen het natuurbeleid aankijken. Dus alleen al om die andere vraagarticulatie zou het goed zijn om de klantenkring, als je daarover mag praten, van het MNP te verbreden."

O ja, de verkenningen

Tekenend misschien wel voor de Natuurverkenningen komen we pas helemaal aan het einde van het gesprek over het onderwerp verkenningen te praten. Erg veel in de belangstelling staan ze niet, erkent Klijn. En hij vindt dat zelf ook niet eens zo heel raar, maar wel erg jammer. "Het zijn nu eenmaal gecompliceerde verhalen en veel mensen vinden het moeilijk om daar de waarde van in te zien. Wat we in feite in de verkenningen doen, is een doorkijk geven via vier mogelijke scenario's. Het probleem is dat het geen verhalen zijn waaruit politici moeten kiezen, of dat het verhalen zijn waarvan er eentje 'waar' is. We schetsen een beeld voor de lange termijn waarmee we mensen uitdagen om er iets mee te gaan doen. We geven mensen in feite mee dat als ze een bepaalde ontwikkeling over dertig jaar willen hebben, dat ze dan nu daarvoor beslissingen moeten maken, dat ze nu gaan bijsturen. Onlangs is de eerste duurzaamheidsverkenning uitgebracht. Prachtig, belangrijk werk maar de impact in de media was nihil, en dat vind ik jammer. Het is een mooie taak voor het Milieu- en Natuurplanbureau om de communicatiekracht van dit soort belangrijke onderzoeken te versterken."

Jan Klijn: "Er is heel veel mooie natuur in Nederland waar je veel meer over zou kunnen laten zien."

WOT Natuur & Milieu in 2006

'De toegevoegde waarde van WOT'

Paul Hinssen

In deze laatste WOT's new van 2005 wil ik graag vooruitblikken op de Wettelijke Onderzoekstaken die ons in 2006 te wachten staan. Want, hoewel formeel nog niet alles geregeld is, zijn de taken waarvoor het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) een beroep op ons doet, wel glashelder.

Milieu- en Natuurplanbureau: Veel producten, dus extra aandacht voor samenhang in onderzoek

In 2006 zal het Milieu- en Natuurplanbureau (MNP) een bovengemiddeld beroep doen op de basisinformatie die we leveren voor de planbureau functies Natuur en Milieu. Omdat LNV erg veel vragen heeft, zal het MNP alleen al op het gebied van natuur en landschap zeven publicaties uitbrengen. Naast de jaarlijkse Natuurbalans staat de derde Natuurverkenning op stapel. Bovendien wil LNV graag aparte rapportages over vier thema's in het natuurbeleid: de Vogel- en Habitatrichtlijn, de Kaderrichtlijn Water, de stand van zaken bij de internationaal afgesproken Biodiversiteitsdoelen 2010 en het agrarische en particuliere natuurbeheer. Recent heeft LNV daar nog de vraag aan toegevoegd om het Programma Beheer te evalueren. Buiten deze producten levert de WOT Natuur & Milieu basisinformatie voor de Doelbereikingsmonitor Ruimte, voor de Milieubalans en voor een Verkenning 'Groene ruimte'.

Om de gevraagde basisinformatie nu en in de toekomst te kunnen blijven leveren, voeren we onderbouwend onderzoek uit voor het MNP. De Programmacommissie Natuurplanbureau functie (PCN) slaagt er steeds beter in om een samenhangend meerjarenprogramma van onderzoek te ontwerpen, waarbij ook de verwerking en de verbreiding van kennis een plek heeft. In 2006 willen we dit ook voor de Milieuplanbureau functie bereiken, waarbij de expertisevelden landbouweconomie en landbouwmilieu centraal staan. Daarnaast participeren we in de Kennisbasis om te zorgen dat de ontwikkeling van de kennisinfrastructuur van Wageningen UR ook voor het MNP in de goede richting gaat. Ook is het de bedoeling om na afronding in 2006 van het WUR-project Kwaliteitslag (zie *Openingsartikel in WOT's new nr. 3*)

een structurele band met het MNP aan te gaan om samen relevante kennisintensieve systemen te ontwikkelen en te beheren.

Registratie: Wel of geen WOT?

De stand van het platteland - meten van effecten Agenda Vitaal Platteland

Binnenkort spreekt de ministerraad zich uit over het Meerjarenprogramma 2 voor de Agenda Vitaal Platteland (AVP), het nationale beleid dat zich richt op een leefbaar, vitaal en duurzaam platteland. De effecten, resultaten en prestaties ervan worden gemonitord en geëvalueerd met het Monitor- en Evaluatiesysteem Agenda Vitaal Platteland (ME-AVP). Na vaststelling van het AVP-beleid kunnen we de opzet van het ME-AVP afmaken, waarna een langjarige periode van uitvoering van de monitoring en evaluatie start (de registratiefunctie). Hiermee kunnen beleidsdirecties beleidsevaluaties uitvoeren, en zo voldoen aan hun rapportageverplichtingen naar onder meer de Tweede Kamer. Over de organisatie van deze registratiefunctie moet LNV in 2006 nog een besluit nemen. Het (deels) onderbrengen bij de WOT Natuur & Milieu is één van de opties.

Informatievoorziening Natuur

Het programma 'Informatievoorziening Natuur' inventariseert de wettelijke informatieplicht die voortvloeit uit internationale wet- en regelgeving waar LNV voor verantwoordelijk is, en levert tijdig en op transparante wijze de juiste informatie om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. De eerstvolgende verplichte rappor-

tage betreft het zogenoemde 'Derogatie-verslag' voor de Vogelrichtlijn in 2006, waarin de verleende vergunningen en ontheffingen moeten worden vermeld. Het programma verzamelt zelf geen informatie, maar zorgt dat de verzamelde informatie gestructureerd en compleet voor het rapportagedoel van LNV beschikbaar komt. Hoewel de wettelijke grondslag wel duidelijk is, kiest LNV er waarschijnlijk voor om deze taken in 2006 (nog) niet onder de eisen van het WOT-statuut te laten vallen.

Advisering: Specifieke expertise voor specifieke taken

Al jaren vertegenwoordigt Peter Reijnders het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit in internationaal verband als deskundige op het gebied van walvissen en zeehonden. Ook in 2006 zal hij LNV vertegenwoordigen in de commissies Internationale Walvisvaart Conventie, het Agreement on the Conservation of Small Cetaceans in the Baltic and North Seas en het Trilateraal Waddenzee Overleg, en er desgevraagd adviezen uitbrengen.

In hetzelfde expertiseveld zorgt Jan Andries van Franeker ervoor dat in 2006 LNV haar toegezegde wetenschappelijke bijdrage aan het Antarctica-onderzoek levert.

Van heel andere orde zijn de adviezen die onze deskundigen op het gebied van meststoffen en bestrijdingsmiddelen leveren. Voor de Commissie Toelating Bestrijdingsmiddelen

adviseert Jos Boesten op basis van het model-instrumentarium PEARL, dat zijn onderzoeksgroep voor dit doel ontwikkelt en toepast.

Philip Ehler is een van de deskundigen waar de Commissie Deskundigen Mestbeleid een beroep op kan doen, als de toelating van een meststof getoetst moet worden of als LNV een onafhankelijk advies nodig heeft.

Toegevoegde waarde?

Wat onderscheidt de bovengenoemde taken nu van 'gewoon' goed wetenschappelijk onderzoek? Die vraag wordt mij regelmatig gesteld. En terecht, want in kwaliteit is er ook geen verschil. De meerwaarde van de WOT Natuur & Milieu voor LNV, en daarmee voor de Nederlandse samenleving, is samen te vatten in drie woorden: **continuïteit, communicatie en kwaliteitsbewaking**. Met de middelen van LNV zorgt de WOT Natuur & Milieu ervoor dat de relevante kennis continu beschikbaar is voor degenen die wettelijke verplichtingen moeten nakomen, en dat deze kennis aantoonbaar onafhankelijk tot stand is gekomen.

Natuur in beleidsprocessen

Het natuurbeleid komt bij de uitvoering regelmatig obstakels tegen. Behalve natuur zijn er immers nog veel meer belangen die spelen in de beperkte ruimte die we in ons land hebben. De WOT Natuur & Milieu heeft een studie uitgebracht over het samenspel van actoren, belangen, doelen en institutionele context waarin het natuur- en landschapsbeleid vorm en inhoud krijgt. De studie laat zien hoe de keuze voor de locatie van nieuwe bedrijventerreinen in Limburg een belemmering vormt om natuurbeleidsdoelen, zoals ecologische verbindingzones, te realiseren. Een voorzichtige conclusie is, dat meer directe invloed van burgers in lokale besluitvorming soms gunstig kan zijn voor de realisatie van natuurdoelen.

Meer informatie:

F. van den Bosch. 2005. Natuur in beleidsprocessen. WOT-studie 1. WOT Natuur & Milieu, Wageningen.

Contact: florence.vandenbosch@wur.nl

Verschenen Publicaties

De WOT Natuur & Milieu geeft drie reeksen publicaties uit: WOT-studies, WOT-rapporten en WOT-werkdocumenten. In november is WOT-studie nr 1 uitgekomen met als thema: 'Natuur in beleidsprocessen'. Verder zijn tot nu toe 5 WOT-rapporten en ruim 10 WOT-werkdocumenten uitgebracht. Een overzicht van verschenen publicaties is te vinden op de website: www.wotnatuurenmilieu.nl

Publicaties van de WOT Natuur & Milieu zijn ook te verkrijgen bij het secretariaat.

Postadres: Postbus 47

6700 AA Wageningen

Bezoekadres: Droevendaalsesteeg 3

Gebouw Lumen, kamer 0.471

E-mail: info.wnm@wur.nl

Telefoon: (0317) 47 78 44